

Runo Lissabonin katastrofista

Voi kurjuutta kuolevaisten! Voi maata surkeaa!
 Voi kaikkein vainajien karneata kokoelmaa!
 Ei kärsimys hyödytönkään voi filosofeja herättää:
 väittävät, nuo houkat, ett' kaikk' on hyvää tää!
 Rientäkää nyt katsomaan onnetonta tuhkaa,
 pirstaleiden, raunioiden lannistavaa uhkaa,
 naisia ja lapsia murskautunein jäsenin,
 jotka kuolleina nyt nukkuvat alla marmorin;
 maa hetkessä nielaisi satatuhatta onnetonta,
 veren heistä vuodatti, tappoi kovin monta,
 heidät haudattu on alle kotiensa kattojen
 ja jälkeen jääneet löytävät vain pelkän kurjuuden!
 Miten vastata te aiotte voihkeelle riutuvien,
 kuumen tuhkan alta hautaan suoriutuvien,
 sanotteko, että kaikki on sallimuksen tulosta,
 tuotetta Jumalan laupiaan ikuisista laeista?
 Sanotteko uhreille: rankaisee Jumala kuolemalla
 jos joku langennut on syntiin Herran taivaan alla?
 Mihin syntiin vikapäitä sitten ovat imeväiset,
 äitiensä rinnoilta tuonelle pääseväiset?
 Oliko mennyt Lissabon muka paljon paheellisempi
 kuin Pariisi tai Lontoo, missä irstailija tuskin empi?
 Lissabon on kuollut, mutta Pariisissa tanssitaan:
 urheutta teeskennellen kylminä katsotaan
 ja seurataan ihmisveljien kurjaa kuolemaa,
 rauhassa vain mietitään myrskyn aiheuttajaa:
 vaan kun kovan onnen iskut osuvat myös teihin,
 jo alkaa ihmisen parku ja tekin liitytte meihin.
 Kun sylinsä kuin kuilun avaa maa jalkaimme alla,
 on valitukseen viatonta, mulla surua lappamalla.
 Kaikkialta iskee meitä tily, julma kohtalo,
 ilkiöt meit' kiusaavat, lyö meitä tuonen astalo,
 näit' iskuja on kärsinyt jok'ainoo alkuaineista,
 ne kurjuutemme tuntevat, ne huutaa surun laineista.
 Vaan te sanotte: vain ylpeys kapinallinen
 parempaa tohtii toivoa, kun kohtaa vaikeuden.
 Te menkää siis kysymään Tejo-virran rannoilta;
 kysykää siis kuolevilta, tai hiiltyneiltä kannoilta
 pöyhkeilyynkö syyllistyivät kurjat onnettomat
 kun liian kovaa löivät kohtalon iskut kohtuuttomat,

kun anoivat he armoa hyvän Jumalan, väistämätöntä?
 Kaikki on hyvin, sanotte, ja kaikki on välttämätöntä.
 Huonommin olisi siis ollut, päättelemmekö niin,
 jos Lissabon ei olisikaan joutunut helvettiin?
 Onko tietonne varma siitä, että luoja ikuinen,
 joka kaiken luo ja tietää ja jonk' työt' on luominen
 ei voinut meitä viskata tähän kurjaan ilmastoon
 panematta meitä astumaan tulivuoren onkaloon?
 Sellaisiako rajoja luojan voimalle asetatte?
 Sillä tavallako luojan laupeutta rajoitatte?
 Eikö ikuisella savenvalajalla ole aina käsissään
 äärettömät konstit kaikissa pyrkimyksissään?
 Nöyrästi vain toivon, herraani uhmaamatta,
 ett' kuilu ois auennut aavikolle ihmisiä tappamatta
 ja sinne tuhlannut rikkiään ja salpietariaan.
 Jumalaani kunnioitan, mut' rakastan maailmaa.
 Ja jos ihminen uskaltaa itkeä vitsausta kauheaa,
 ei ylpeä hän ole lainkaan, vaan herkkä ainoostaan.
 [...]
 Sydämelleni murtuneelle älkää tulko tarjoomaan
 kovaa välttämättömyyttä ja rautaisia lakejaan,
 tilyä ketjua tuota, minkä kaikki luotu muodostaa.
 Voi oppineiden unia! Voi harhaa kamalaa!
 Jumala on vapaa, ja ketju on kädessä hällä:
 kaiken tekee hän sanalla siunausta määrävällä:
 Hän on vapaa ja oikeamielinen, hän armon meille antaa.
 Miksi siis joudumme nielemään vain julmuuksien santaa?
 Tämä kohtalon solmu pitäisi meidän saada avata:
 katoavatko muka vaivamme, jos koetatte sen salata?
 Kas, kaikki kansat vapisevat jumalan käden alla,
 kieltämämme pahan alkuperää silti etsivät hamuamalla.
 Jos ikuinen laki, joka tuhota voi alkuaineetkin,
 panee tuulen kaatamaan kallioista mahtavimmankin
 tai salama tammen lennättää länteen tai itään,
 eivät ne kärsimistään kolhuista silti tiedä mitään.
 Minä sen sijaan tunnen, minä sen sijaan elää saan,
 ja sydämeni kurja apua huutaa Luojaltaan.
 [...]
 Suuressa kokonaisuudessa olen vain pieni osanen,
 mut' myös elämään tuomitut eläimet, näin uskon sen,

Aapo Ropi

ja kaikki aistivat olennot, joita sama laki ohjaa,
kuolemaan kaikki menevät, ei näy koettelemuksille pohjaa.

[...]

Alkuaineet, eläimet ja ihmiset: ne kaikki sotaa käy.
Pakko myöntää, ei *pahuudelle* maan päällä loppua näy:
me änkytämme vain periaatteesta tuntemattomasta.
Miten nyt paha voisi olla peräisin hyvästä Jumalasta?
Oliko se musta Tyfon, vai barbaarinen Ariman,
jonka tyrannia meille tuomion sai tuoda karmean?
Mutta järkeni ei suostu uskomaan hirviöihin karmiviiniin,
jotka maailma vapiseva ammoin samasti jumaliin.

Vaan miten käsittää, että Jumala, joka itse hyvyys on,
antaa rakastamilleen siunauksien seuraannon
samalla kun kurjuutta heille kaataa vailla armoa?
Hänen aikeittensa syvyys ei meillä riitä tarmoa:
mut' ei täydellinen olento voi paha olla koskaan;
ken näet uskoo paholaiseen, uskoo kuviteltuun roskaan:
silti paha on. Voi totuuden onnettomuutta!
Voi ristiriitaa, tyrmistyttävää sekavuutta!

[...]

Valitsee miten vain, ei voi olla vapisematta:
ei tietoa epäilemättä ja epäilyksestä parkumatta.
Eikä mykkä luonto suinkaan meille vastausta anna;
meidän pakko on vastaus aina Jumalan vastuulle panna.
Yksin hän voi selittää oman luomistyönsä,
viisaalle tai kurjimukselle kirkastaa yönsä.
Ilman häntä päätyy ihminen orjaksi erheen ja epäilyksen,
uhriksi toivottomaksi hirvittävän hävityksen.
Ei Leibniz mulle kerro näkymättömine solmuineen,
jotka kauniisti on järjestelty maailmoista parhaaseen,
miksi ilomme on turhaa ja totta vain kärsimykset,
ikuisia sekasotkut ja kaaosten viettelykset,
tai miksi kurjuus ja kuolema vainoaa myöskin viatonta
yhtä lailla kuin se vainoaa konnan tunnotonta.
En ymmärrä enää, miten kaikki olisi hyvin:
olen kuin lääkäri; voi! Tietämättömyyteni on syvin.

[...]

Mitä siis mahtaa ihmisjärjistä kaikkein mahtavin?
Ei mitään: sulkeutuu kohtalon kirja kansin kolahtavin.

Ei ihminen itseään tunne, eikä mitään tietää saa.
Kuka olen, mistä tulen, mitä päällään kantaa maa?
On jokainen meistä täällä pelkkä atomi kidutettu,
kohtalon kourissa räjähtänyt ja manalaan kuljetettu,
mutta toisin kuin atomeista muut, me ajattelemme,
ajatustemme ansiosta taivaankantta mittailimme
ja tavoittaa koetamme äärettömiä maailmoita,
vaikka ymmärryksemme koskaan ei saavuttaa voi noita.
Tämä maailma on pelkkä teatteri ylpeyden ja erheiden,
jossa onnettomat puhuvat sanoja onnenhetkien surkeiden.
Kaikki valittaa, kaikki kärsii onnea etsiessään:
mut' ei kukaan kuolla tahtois, joutua jälleen syntymään.
Kärsimykseemme saamme joskus hetkeksi' helpotusta,
kiitos mielihyvän kirkastuu kurjan mieli musta;
mut' mielihyvä katoaa, se on pelkkä varjo vain,
kurjuutta, pettymystä meille riittää laumoittain.
On menneisyyskin meille enää muisto surullinen;
nykyhetki hirvittävä, ja tulevaisuus, tiedän sen,
ajatelleen olennon ikuista unta haudan yössä.
Kerran kaikki on hyvin: siinä toivo viel' on työssä.
Tänään kaikki on hyvin: se vasta on harhaa.
On oikeassa Jumala, viisaat vain houkkien tarhaa.
Niinpä nöyränä huokaan, kärsimysteni alla,
en sallimusta koettele mä lainkaan kapinalla.
Tiedän kyllä: kerran vähemmän synkästi lauloin
kun lait viettelevimmät mut kietoi ilon pauloin:
mut' nyt muuttunut on aika: kuuntelen vanhuuden ope-
tusta,
ihmisenä eksyneenä kärsin heikkouden masennusta,
ja kun etsin viel' valoa yössä säkkipimeässä
en kapinoida mä enää: olen täällä kärsimässä.

Kun ammoin eräälle kalifille koetti kuoleman hetki,
hänet Jumalan luo johdatti rukouksen toivoretki:
”Sinulle, kuninkaalle, ainoalle mahtajalle,
tuon sitä, mitä mahtunut ei ole kruunun alle:
heikkoutta, katumusta jotka ohjaa mua kuin lasta.”
Hän tiennyt viel' ei mitään *toivon* kuolemasta.

Suomentanut Maija Ollikainen